

AK parti iktidarı Avrupa Konseyi'ne bağlı Venedik Komisyonunun 16 Nisan'da oylanacak Anayasa değişiklikleri hakkında hazırladığı rapora oldukça ağır bir tepki verdi. Adalet Bakanlığı, raporun " saygınlığı ve itibarı olmadığını" söyledi. Ankara'dan bu ağır eleştiriyi alan rapor, aslında hazırlanan ilk taslağın " yumuşatılmış haliydi. Rapor komisyonun genel kurulundan taslağın ilk haliyle geçmiş olsaydı, hükümet kanadından" nükleer" bir karşılık alabilirdi. Aralarında polonyanın eski Başbakanı ABD'deki Columbia Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Prof. Sarah Cleveland gibi isimlerin de bulunduğu altı kişilik heyetin hazırladığı raporun ilk taslağında, değişikliklerle ilgili çok ağır ifadelerin yanı sıra referandumun bizzat" ertelenmesi" çağrısına bile yer vermişti. Bu talebin gerekçesi, olağanüstü hal uygulamaları sürerken referandumun yapılmasının özgür, demokratik bir tartışma ortamını engellediği görüşüydü. Yapılan bir dizi müdahaleyle bu gibi bölümler komisyon genel kuruluna gelmeden metinden çıkarıldı.

Sonuçta rapor komisyonun Venedik'te geçen hafta 10-11 Mart tarihlerinde yaptığı ve değişiklikleri Ankara'dan gelen Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Selahattin Mentesh'in savunduğu bir saati aşkın süren bir müzakereye sahne oldu. Konuşmalardan sonra rapor oylamaya sunuldu ve itiraz gelmeyince genel kurulda hazır bulunan 60 dolayında üyenin oybirliği ile kabul edilmiş oldu. Yani komisyonun tam bir mutabakatına dayanıyor.

Ne kadar yumuşatılmış olsa da toplam 30 sayfa tutan bu müteala içinde TBMM'den geçen anayasa değişiklikleriyle ilgili olumlu bir değerlendirme neredeyse yok gibi.

Raporda olumlu olarak kayda geçirilen yalnızca iki konu var. Bunlardan biri, askeri mahkemelerin değişiklikler geçtiği takdirde kaldırılacak olması. Bir diğeri ise Cumhurbaşkanı'nın olağanüstü hal döneminde çıkartacağı kanun hükmündeki kararnamelerin TBMM tarafından 3 ay içinde onaylanmaması halinde kendiliğinden yürürlükten kalkacak olması.

Bu ikisi dışında rapor ağırlıklı olarak önerilen değişiklikleri eleştiriyor. Ana kurgusuna bakıldığında, raporda önce yöntem ve değişikliğin yapıldığı koşullar değerlendiriliyor, ardından değişiklikler tek tek alınarak ayrıntılı bir biçimde mercek altına yatırılıyor. Nihayetinde bütün bu değişikliklerin demokrasi ve hukuk devleti açısından ne anlama geleceği tartışılıyor.

Yöntemle başlarsak, TBMM'deki oylamada Anayasanın gizli oy ilkesinin ihlal edilmiş olması bir olumsuzluk olarak gösteriliyor, hatta bu durumun " reforma desteğin sahiciliği üzerine şüphe düşürdüğü" belirtiyor.

Keza HDP'li 11 Milletvekilinin TBMM'deki görüşmeler sırasında tutuklu olması, dolayısıyla tartışmaya ve oylamaya katılmaması süreç açısından sorumlu ve üzücü verici bir durum olarak nitelendiriliyor.

Venedik Komisyonu, TBMM'deki görüşmelerin ve referandumun olağanüstü hal döneminde yapılmış olması meselesine tam dört sayfa ayırmış. Bu da komisyonun bu durumu ne kadar sorunlu gördüğünün bir ifadesi. Raporda, referandumunun OHAL altında yapılmasının sonuçların inandırıcılığını gölgeleyeceği ifade ediliyor.

Komisyonun en çok kaygılarından birisi de Cumhurbaşkanı'na tanınan geniş yetkiler. Burada özellikle Cumhurbaşkanı yardımcılarının seçilmemiş olmalarına rağmen yetki kullanabilmesine özel bir vurgu yapılıyor.

Neresinden bakılırsa bakılsın Avrupa kurumlarının önümüzdeki dönemde anayasa değişikliklerini değerlendirmek için referans alacakları kaynak bu metin olacaktır. Rapor, bu yönüyle anayasa paketi referandumdan geçtiği takdirde Türkiye ile Batı dünyası arasında patlak vermesi muhtemel büyük bir gerilimin habercisidir şimdiden. Kalın sağlıcakla!